

Trygge relationer i dagtilbuddet

Johanne Smith-Nielsen

Cand.psych.aut.phd.

Lektor v. Center for tidlig Indsats og
Familieforskning (CIF).

Email: Johanne.smith@psy.ku.dk

KØBENHAVNS UNIVERSITET

Hvilken rolle spiller det om barnet er trygt tilknyttet "hjemmefra", når det møder voksne i dagtilbud (og skole)?

Hvad er den voksnes opgave?

Centrale spørgsmål

Kan utrygge børn få trygge relationer til de voksne i dagtilbud og skole?

Hvilken betydning har børns erfaringer i dagtilbud og skole have for udviklingen?

Hvorfor nu så meget
snak om relationer og
tilknytning i
dagtilbud...?

Føle at de er en del af fællesskabet i deres dagtilbud og senere skolen og fritidstilbuddet

Være vedholdende ift. svære opgaver når de kommer i skole

Holde af de voksne i skole og fritidstilbud

Være mere robuste hvis de vokser op i udsatte miljøer

Have positive relationer med jævnaldrende

Synes godt om deres dagtilbud og senere deres skole

Børn, der har en tryk relation til deres første omsorgsgiver(e) udenfor hjemmet vil i højere grad...

Glæde sig til at komme i vuggestue, børnehave og senere i skole

Møde voksne (fx lærere) med tillid i fremtiden

Være mindre aggressive, have færre skænderier med voksne og jævnaldrende og forstyrre mindre i klassen, når de kommer i skole

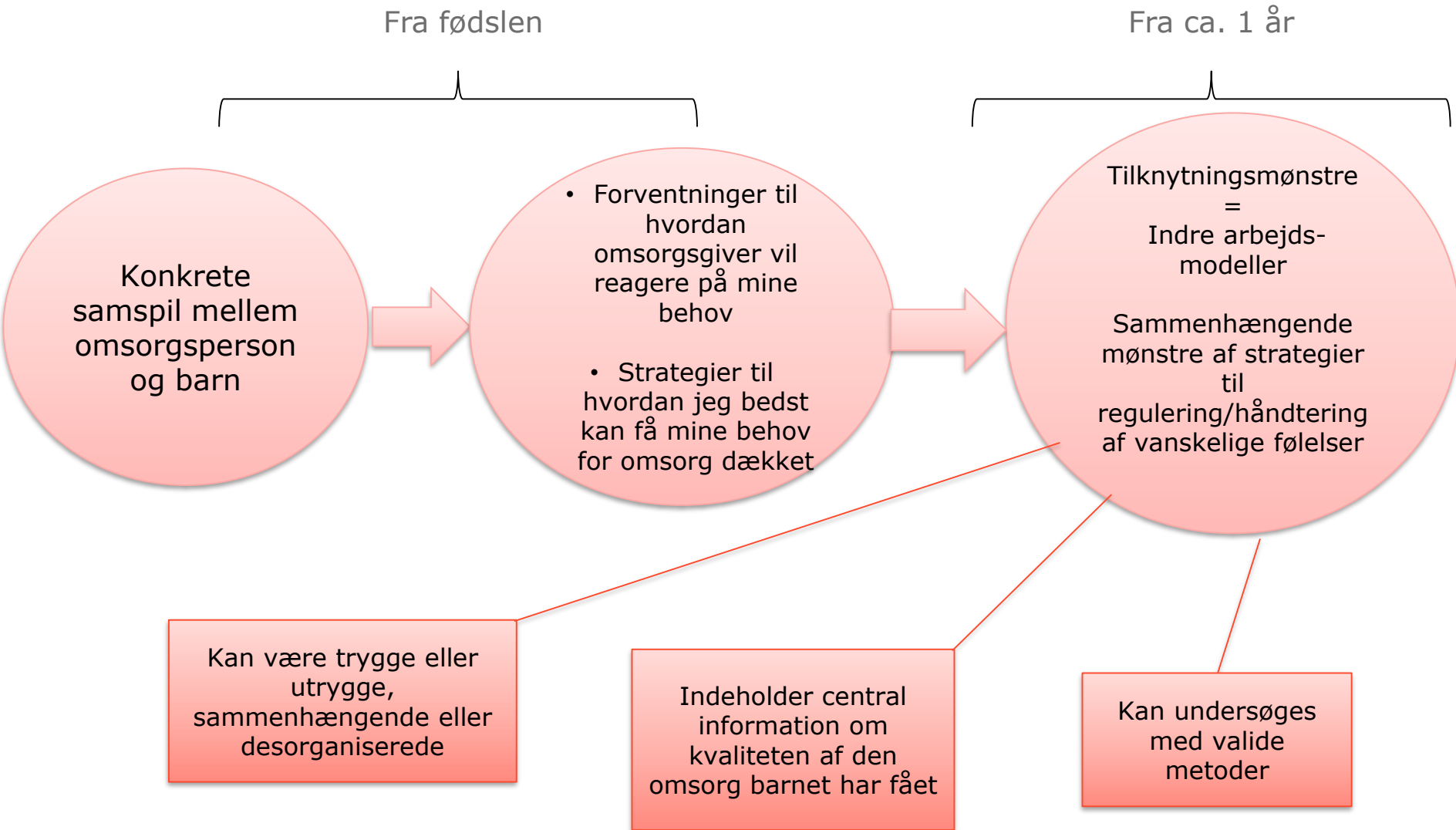
Se sig selv i et positivt lys, selv når de er pressede

Arbejde selvstændigt i skolen, fordi de har en tillidsfuld relation til de voksne og sig selv i skolearbejde, velvidende at den voksne vil støtte dem, når de har brug for det

Hvem har mig?
Hvem forstår mig?

Baggrund

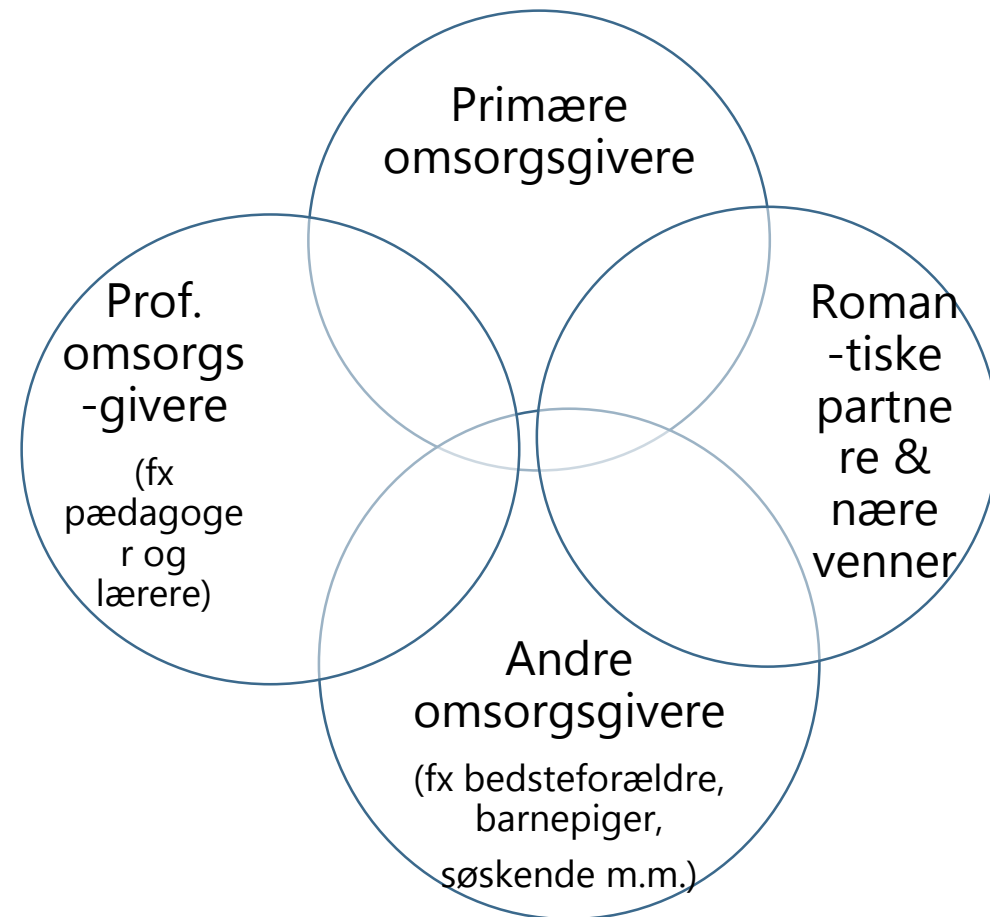
Tilknytning – ikke bare “noget mellem forældre og børn”

- Det er forskningsmæssigt veldokumenteret, at børn danner tilknytningsrelationer til professionelle omsorgsgivere, dvs. pædagogisk personale
- Disse tilknytningsrelationer kan beskrives og undersøges på samme måde som forælder-barn-tilknytning.
- **Tryk tilknytning** mellem professionelle omsorgsgivere og børn er blevet fundet oftest at opstå:
 - I dagpleje/hjemmepasningsordninger
 - Når barnet har været indskrevet længere i dagtilbudet
 - Hos piger

Barnets netværk af tilknytningsrelationer

- Mennesker danner tilknytningsrelationer til andre omsorgsgivere end de primære igennem hele livet.
- Barnets arb. modeller/ tilknytningsmønstre er forbundet i netværk eller hierarkier.
- Et kan godt have forskellige typer tilknytning til forskellige omsorgsgivere

(Bowlby, 1973, Bretherton, 1985, Cassidy, 2016;
Howes & Spieker, 2016)

Hvad var det nu lige med
den tilknytning...?

Fra fødslen og hele barndommen

Fra ca. 1 år, men også senere

Konkrete
samspil
mellem
omsorgsperson
og barn

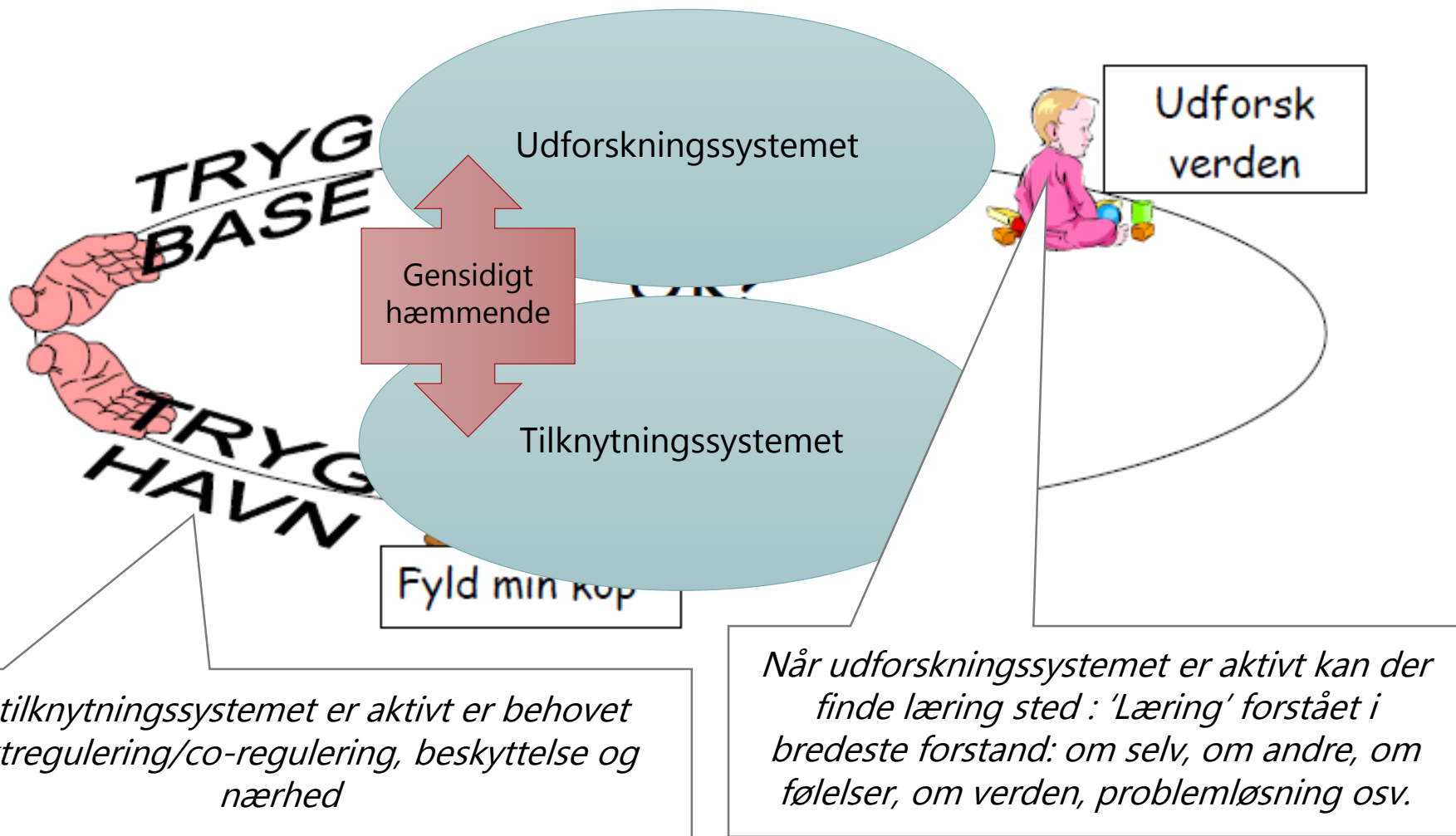
- Forventninger til hvordan omsorgsgiver vil reagere på mine behov
- Strategier til hvordan jeg bedst kan få mine behov for omsorg dækket

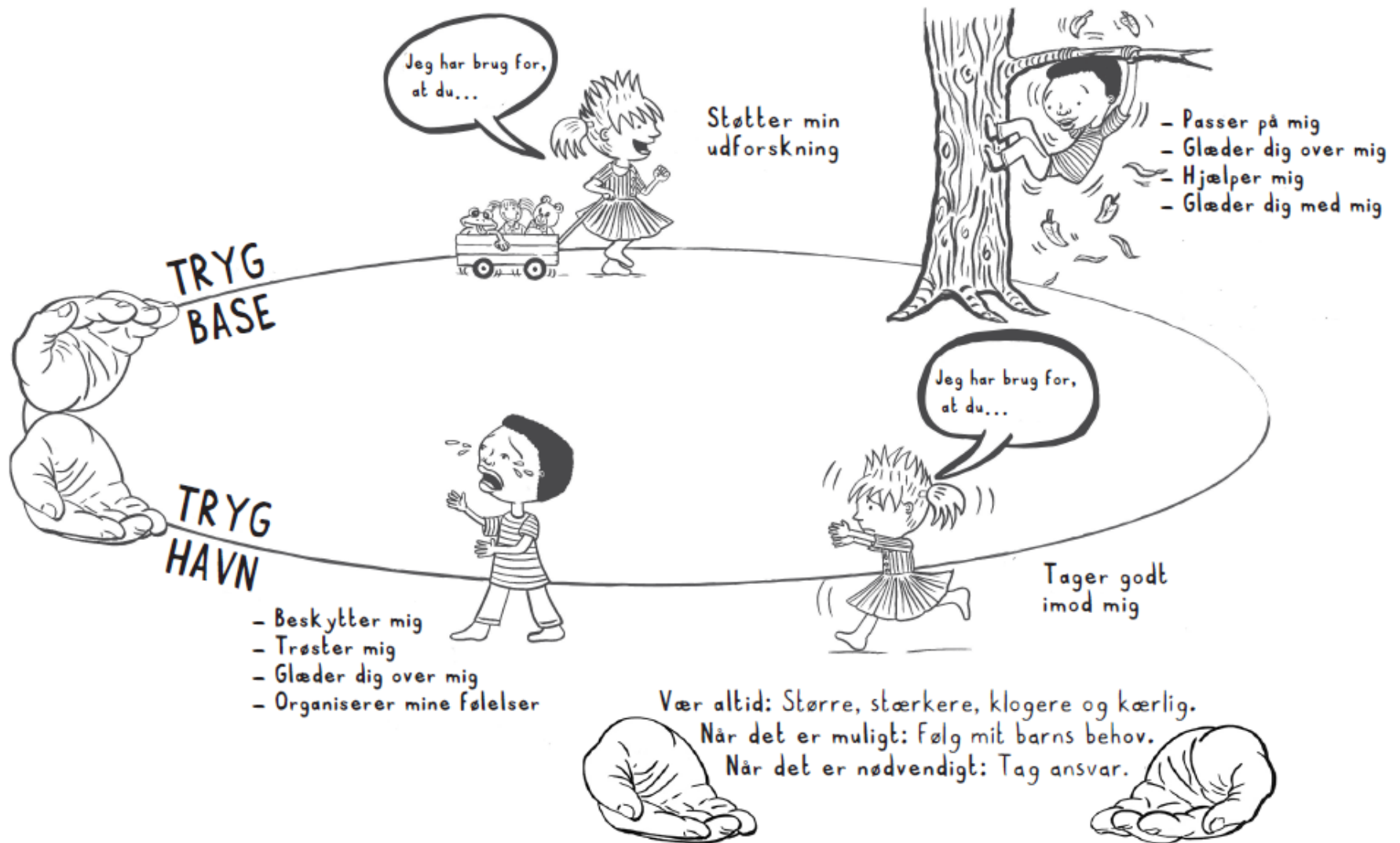
Tilknytnings-
mønstre:

Skabeloner for
hvordan vi indgår i
relationer til andre

Børn bevæger sig mellem to typer behov: Behov for udforskning og behov for nærhed

Omsorgsgiver der imødekommer barnets behov

Omsorgsgiver der imødekommer barnets behov

Hvis omsorgsgiveren (*i det store hele*) er i stand til at imødekommet barnets behov "hele vejen rundt på cirklen":

Så bliver barnet trygt tilknyttet til denne omsorgsperson

Passer på mig
Leder dig over mig
er mig
dig med mig

Børn er ikke enten "trygge" eller "utrygge"

Den voksnes adfærd → Barns tilknytning

- Den enkelte voksnes evne til at være *både* tryk havn *og* tryk base afgøre om barnet bliver trygt eller utrygt tilknyttet til netop denne voksne

Genforening m. A

Genforening m. B

...Men mønstre gentager sig alligevel ofte...

- Kvaliteten af forælder-barn tilknytning overlapper ofte med den type tilknytning barnet danner til de voksne i dagtilbuddet
- Dvs. arbejdsmodellen reproduceres ofte
- **Gode** nyheder for børn, der har trygge tilknytningsmønstre til primære omsorgsgivere
- **Dårlige** nyheder for børn, der er utrygt tilknyttet til primære omsorgsgivere

Kan mønsteret brydes?

- **Hvad kræver det** af den prof. omsorgsgiver hvis barnet der er "utrygt hjemmefra" skal danne nye typer tilknytningsmønstre end dem de har med hjemmefra?
- Hvorfor kan det være svært?
- Hvad skal man være særligt opmærksom på?

Kan mønsteret brydes?

- JA
- Kvaliteten af prof. omsorgsgivers **adfærd** ift. barn prædikterer barnets tilknytningsmønster til denne omsorgsgiver uafhængigt af barns tilknytning til sine egne forældre (*men børn er oftere trygt tilknyttet til deres forældre end til professionelle omsorgsgivere*)
- Men når det gælder børn, der er utrygt tilknyttede hjemmefra, kræver det at den professionelle kan se behovet bag adfærden/"se igennem fejlsignaler", der er udviklet i forælder-barn samspillet dvs. **kan mentalisere**

Ahnert et al., 2006; Howes & Spieker 2016

Rygsækken af relations-forventninger, som barnet bringer med sig i dagtilbuddet

Den (sensitive) voksnes opgave (1)

Børn der er "trykt tilknyttede hjemmefra":

→ Bekræft barnets forventninger

"Voksne er der for mig, hvis jeg har brug for det"

Se eks.

"Jeg kan bruge den information, jeg får fra min voksen til noget"

Se eks.1. Se eks.2

"Jeg må godt bede om ekstra trøst og min voksen nyder at lege med mig"

Se eks

Den (sensitive) voksnes opgave (2)

Utrygt-undgående tilknyttede børn:

→ Afkræft barnets forventning

"Når jeg rækker ud, bliver jeg afvist, så jeg klarer mig selv"

"Jeg ved ikke hvad jeg kan regne med, så jeg klarer mig selv"

Se eks.

Den (sensitive) voksnes opgave (3)

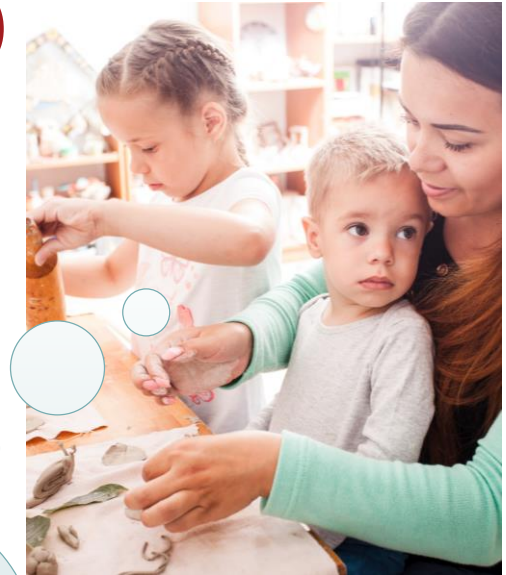
Utrygt-ambivalente:

→ Afkræft barnets forventning

"Jeg ved aldrig om du er der, når jeg har brug for dig, så jeg bliver ved med at kalde på dig med alle de midler jeg har"

"Hver gang jeg vil udforske eller bevæger mig væk fra dig, bliver du utilpas, så jeg sørger for hele tiden at vise tilknytningsadfærd"

Se eks 1

Det er meget godt alt sammen, men...

Virkeligheden i dagtilbuddet: De mange behov

Faktorer der har betydning for pædagogisk personales sensitivitet/relationelle kapacitet

- Gruppetørrelse
- Antal børn per voksen
- Uddannelse/kvalifikationer
- Mentaliseringsevne (mind-mindedness)
- Men forskningen på området er stadig begrænset.

Helmerhorst et al., 2019; Christoffersen et al., 2014, De Schipper et al., 2006; De Schipper et al., 2007; Helmerhorst

Behov for indsatser der fokuserer specifikt på kvaliteten af relationen ml. barn og pædagogisk personale

- De seneste år er der blevet implementeret række indsatser rettet mod udsatte børn i dagtilbud i Danmark. (Lindeberg et al., 2018)
- Men primært fokus på sprogudvikling og motorik (fx Bleses et al., 2014 og Beses et al., 2018)
- Danske pædagoger efterspørger metoder og redskaber til at arbejde med og imødekomme udsatte børns behov (Lindenberget al., 2018)

Eksempel fra vores forskning

- Samarbejdsprojekt mellem Center for Tidlig Indsats og Familieforskning (CIF), Høje Taastrup Kommune og Danmarks evalueringsinstituttet (EVA)
- Formål: At evaluere effekten af det gruppebaserede program "Tryghedscirklen i Dagtilbud" i danske vuggestuer
- Læs mere her: <https://psy.ku.dk/cif/forskning/trygge-relationer-i-vuggestuen/>

Forskningsspørgsmål:

1. Kan en tilknytnings-baseret indsats rettet mod det pædagogiske personale i vuggestuer
 - a) målbart forbedre kvaliteten af voksen-barn samspillet og
 - b) øge mentaliseringsevnen ift. de "vanskelige børn"?
2. Hvordan oplever dansk pædagogisk personale at deltage i den tilknytningsbaserede intervention Circle of Security?
3. Hvordan påvirker strukturelle faktorer som *gruppestørrelse, normering uddannelse og personalestabilitet* voksen-barn samspillet og mentaliseringsevnen?

Sådan foregår det i praksis

- Tryghedscirklen i dagtilbud bliver leveret af en psykolog over 8 uger i gruppesessioner på to timer, dvs. hver omsorgsgiver deltager i programmet i 16 timer.
- Hver gruppe består af 6-9 deltagere (pædagogisk personale i vuggestuer)
- I løbet af de 8 uger gennemgås centrale temaer vedr. børns tilknytnings- og udforsknings behov.

Indhold i sessionerne

- Deltagerne inviteres til at reflektere over deres egen praksis og til at tage eksempler fra deres hverdag med.
- **Især fokus på:**
- Observationsevner (*hvor er barnet på "cirklen" – hvad er behovet?*)
- Håndtering af "vanskelige" børn
- "De usynlige børn"
- Situationer, hvor man selv eller barnet er følelsesmæssigt oprevet.
- At støtte udforskning og leg ml. børn
- At støtte "interactive repair" /reparation mellem børn ifb.m. konflik.
- Afleveringssituationen

Tidligere deltageres erfaringer med Tryghedscirklen i dagtilbud

Meeting and understanding the children
in new ways

Reflecting on one's own relationship history

Developing a new language

Spørgsmål?

